

Iwona Pomianek, Arkadiusz Gralak

Szkola Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

OCENA KONDYCJI FINANSOWEJ OBSZARÓW WIEJSKICH W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM W LATACH 2004-2015 WEDŁUG WYBRANYCH KONCEPCJI PODZIAŁU REGIONU

*EVALUATION OF FINANCIAL SITUATION OF RURAL AREAS
IN MAZOVIECKIE PROVINCE IN THE YEAR 2004-2015 ACCORDING
TO SELECTED CONCEPTS OF REGIONAL DIVISION*

Słowa kluczowe: Obszar Metropolitalny Warszawy, Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, nowy podział NUTS 2, samodzielność finansowa

Key words: Warsaw Metropolitan Area, Integrated Territorial Investment, new NUTS 2 division, financial autonomy

*JEL codes:*R51

Abstrakt. Celem artykułu była ocena kondycji finansowej gmin miejsko-wiejskich i wiejskich w Obszarze Metropolitalnym Warszawy (OMW), w tym obszarze Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) oraz w nowych regionach (warszawskim stołecznym (WS) i mazowieckim regionalnym (MR), w świetle koncepcji podziału województwa mazowieckiego od 2018 roku. W latach 2004-2015 najlepsza sytuacja finansowa charakteryzowała gminy ZIT. OMW i region WS cechowały relatywnie niższe wartości analizowanych wskaźników. Ranking gmin, skonstruowany na podstawie metody wzorca rozwoju Hellwiga, potwierdził wcześniejsze obserwacje.

Wstęp

Województwo mazowieckie jest regionem o znacznym zróżnicowaniu obszarów wiejskich, zarówno pod względem poziomu rozwoju, jak i potencjału rozwojowego. Uwarunkowania przyrodnicze, niejednorodny dostęp do szlaków komunikacyjnych i zróżnicowany poziom infrastruktury technicznej dzieli województwo na tereny słabiej rozwinięte, o mniejszych możliwościach rozwojowych – położone głównie peryferyjnie, jak i na obszary o wysokim poziomie rozwoju – głównie gminy położone w strefie funkcjonalnej miasta stołecznego Warszawy [Drejerska i in. 2014, Stanny 2013]. Zgodnie ze *Strategią Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030*, do Obszaru Metropolitalnego Warszawy (OMW) zalicza się miasto Warszawa oraz 71 gmin okalających Warszawę, w tym 36 gmin wiejskich i 11 miejsko-wiejskich. Wybrane gminy (39) tworzą wraz z Warszawą obszar Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), do którego zalicza się 13 gmin wiejskich i 12 miejsko-wiejskich. Od 1 stycznia 2018 roku, zgodnie z *Rozporządzeniem Komisji (UE) 2016/2066 z dn. 21 listopada 2016 r. (...) w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS)*, będącym efektem „rewizji NUTS 2016”, dotychczasowy obszar województwa mazowieckiego będzie funkcjonował jako samodzielny makroregion (NUTS 1) z wyodrębnieniem dwóch jednostek statystycznych (NUTS 2):

- regionu warszawskiego stołecznego (WS), PL91 (Warszawa i dziewięć powiatów: grodziski, legionowski, miński, nowodworski, otwocki, piaseczyński, pruszkowski, warszawski zachodni oraz wołomiński),
- regionu mazowieckiego regionalnego (MR), PL92 (pozostała część makroregionu).

Material i metodyka badań

Celem artykułu jest ocena kondycji finansowej gmin miejsko-wiejskich i wiejskich w następujących częściach województwa mazowieckiego:

- w OMW, w tym obszarze ZIT, i pozostałej (niemetropolitarnej – nie-OMW) części województwa mazowieckiego;
- w regionach WS oraz MR, w świetle koncepcji podziału województwa mazowieckiego na dwa regiony NUTS 2 od 2018 roku.

W analizie wykorzystano dane z Banku Danych Lokalnych GUS za lata 2004-2015. Status administracyjny gminy przyjęto według stanu na 31.12.2015 roku i był on stały we wszystkich analizowanych latach, niezależnie od ewentualnych jego zmian w tym okresie (gm. Mrozy). W tabeli 1 przedstawiono charakterystykę liczbową gmin zakwalifikowanych do badania.

Tabela 1. Gminy zakwalifikowane do badania
Table 1. Municipalities accepted in the research

Kryterium/ <i>Criterion</i>		Gminy/ <i>LAU 2</i>		
		wiejskie/ <i>rural</i>	miejsko-wiejskie/ <i>semi-urban</i>	razem/ <i>total</i>
Obszar Metropolitalny Warszawy/ <i>Warsaw</i> <i>Metropolitan Area</i>	OMW/ <i>WMA</i>	36	19	55
	w tym: ZIT/ <i>including: ITI</i>	13	12	25
	nie-OMW/ <i>non- WMA</i>	192	32	224
Rozporządzenie KE 2016/ <i>EC Regulation 2016</i>	WS/ <i>PL91 NUTS 2</i>	36	19	55
	MR/ <i>PL92 NUTS 2</i>	192	32	224
Mazowieckie ogółem		228	51	279

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Rozporządzenia KE 2016/2066 [Dz.Urz. UE L 322 z 29.11.2016] i BFEiPR

Source: own study based on CSO data, EC Regulation 2016/2066 [Dz.Urz. UE L 322 z 29.11.2016] and BFEiPPR

Tabela 2. Gminy w granicach OMW oraz regionu WS
Table 2. Municipalities in the Warsaw Metropolitan Area and PL91 NUTS 2

Gminy/ <i>LAU 2</i>	OMW/ <i>WMA</i>	WS/ <i>PL91 NUTS 2</i>	
Wiejskie/ <i>Rural</i>	Brochów, Chynów, Nowa Sucha, Pniewy, Puszcza Mariańska, Radziejowice, Sochaczew, Somianka, Teresin, Wiskitki, Zabrodzie	Baranów, Celestynów, Czosnów, Dąbrówka, Dębe Wielkie, Izabelin, Jabłonna, Jaktorów, Kampinos, Klembów, Kołbiel, Leocin, Leszno, Lesznówola, Michałowice, Mińsk Mazowiecki, Nadarzyn, Nieporęt, Pomiechówek, Prażmów, Raszyn, Stare Babice, Wiązowna, Wieliszew, Żabia Wola	Cegłów, Dobre, Jadów, Jakubów, Latowicz, Osieck, Poświętne, Siennica, Sobienie-Jeziory, Stanisławów, Strachówka
Miejsko-wiejskie/ <i>Semi-urban</i>	Grójec, Wyszaków, Mszczonów	Błonie, Brwinów, Góra Kalwaria, Grodzisk Mazowiecki, Halinów, Karczew, Konstancin-Jeziorna, Łomianki, Ożarów Mazowiecki, Piaseczno, Radzymin, Serock, Tarczyn, Tuszcz, Wołomin, Zakroczym	Kałużyn, Mrozy, Nasielsk

Źródło: jak w tab. 1

Source: see tab. 1

OMW oraz WS charakteryzuje identyczna liczba gmin. Z analizy wynika, że obszary te łączy tylko 41 wspólnych gmin: 25 wiejskich oraz 16 miejsko-wiejskich (tab. 2).

Aby umożliwić porównanie gmin, zbadano wielkość inwestycji na mieszkańca gminy, wykorzystując następujący wskaźnik [Dylewski i in. 2010, s. 118]:

$$WMI = \frac{\frac{1}{n} \cdot \sum_{t=1}^n I_t}{PLM}$$

gdzie: *WMI* – przeciętna wysokość wydatków inwestycyjnych na jednego mieszkańca w gminie w danym okresie *n* lat, *I* – wydatki majątkowe inwestycyjne gminy w danym roku budżetowym *t*, *PLM* – przeciętna liczba mieszkańców danej gminy w danym okresie *n* lat.

Obliczono również wielkość dochodów własnych gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca:

$$WDWM = \frac{\frac{1}{n} \cdot \sum_{t=1}^n DW_t}{PLM}$$

gdzie: *WDWM* – przeciętna wysokość dochodów własnych gminy na jednego mieszkańca w danym okresie *n* lat, *DW* – dochody własne gminy w danym roku budżetowym *t*, *PLM* – przeciętna liczba mieszkańców danej gminy w danym okresie *n* lat.

W analizie kondycji finansowej gmin wykorzystano także wskaźniki finansowej samodzielności jednostek samorządu terytorialnego [Dylewski i in. 2007, s. 150-151]. Wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej służy ocenie stopnia możliwości generowania dochodów własnych jednostki samorządu terytorialnego, na które dana jednostka ma wpływ. Wyznaczany jest według wzoru:

$$WSD = \frac{DW}{DO} \cdot 100$$

gdzie: *WSD* – wskaźnik dochodowej samodzielności finansowej, *DW* – dochody własne z wyłączeniem udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, *DO* – dochody budżetu jednostki samorządu terytorialnego ogółem.

Wskaźnik wydatkowej samodzielności finansowej natomiast pozwala ocenić stopień możliwości swobodnego dysponowania dochodami jednostki samorządu terytorialnego. Wyznacza się go według wzoru:

$$WSD = \frac{WW}{DO} \cdot 100$$

gdzie: *WSD* – wskaźnik wydatkowej samodzielności finansowej, *WW* – wydatki jednostki samorządu terytorialnego, co do których ma ona pełną swobodę dysponowania, *DO* – dochody budżetu jednostki samorządu terytorialnego ogółem.

Do porównania gmin zastosowano również miarę wzorca rozwoju Hellwiga, bazującą na czterech wyżej opisanych wskaźnikach (zmiennych). Miara d_i przyjmuje zazwyczaj wartości z przedziału [0; 1]. Im dany obiekt (gmina) jest mniej oddalony od wzorca, tym wartość miary jest wyższa [Hellwig 1968, Pomianek 2010]. Do klasyfikacji gmin według poziomu rozwoju wykorzystano dwa parametry miernika taksonomicznego, tj. średnią arytmetyczną (\bar{d}_i) i odchylenie standardowe (s_{d_i}). Wyodrębniono następujące przedziały klasowe (grupy):

- klasa 1 (dobra kondycja finansowa gminy) $d_i > \bar{d}_i + s_{d_i}$ (do tej klasy należą gminy, dla których odległość od wzorca przekracza wartość $\bar{d}_i + s_{d_i}$),
- klasa 2 (średnia kondycja finansowa gminy) – gminy nienależące do klas 1 lub 3,
- klasa 3 (słaba kondycja finansowa gminy) $d_i \leq \bar{d}_i - s_{d_i}$ (do tej klasy należą gminy, dla których odległość od wzorca nie przekracza wartości $\bar{d}_i - s_{d_i}$),

gdzie: d_i – wartość miernika syntetycznego obliczonego metodą wzorca rozwoju Hellwiga, s_{d_i} – odchylenie standardowe cechy d_i .

Kondycja finansowa gmin wiejskich i miejsko-wiejskich

Analizie poddano wydatki majątkowe inwestycyjne w badanych grupach gmin. Dane wykazywały tendencję rosnącą do 2009 roku, następnie systematyczny spadek i dalej powolny wzrost (od 2013 roku), który w 2015 roku utrzymał się jedynie w gminach OMW i ZIT. Najwyższe przeciętne wartości wskaźnika zanotowano w gminach ZIT – od 509 zł na 1 mieszkańca w roku 2004 do 1221 zł pięć lat później (tab. 3).

Analiza przeciętnych dochodów własnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wskazuje, że najwyższe dochody uzyskiwały gminy z obszaru ZIT, o 25-40% wyższe w porównaniu z całym obszarem OMW. We wszystkich grupach gmin wskaźnik cechowała tendencja rosnąca, przy czym dynamika była większa w gminach OMW (w tym ZIT) oraz WS w porównaniu z pozostałymi obszarami (tab. 4).

Tabela 3. Przeciętne wydatki majątkowe inwestycyjne w latach 2004-2015

Table 3. Average investment expenditure in 2004-2015

Grupa gmin/ LAU 2 group	Wydatki [zł na 1 mieszkańca]/Investment [PLN per capita]												Średnia/ Average
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
OMW/WMA	420	537	664	723	861	899	752	756	622	686	843	865	719
ZIT/ITI	509	687	865	971	1190	1221	909	780	710	738	949	956	874
nie-OMW/ on-WMA	350	344	456	454	524	603	740	723	557	553	631	547	540
WS/PL91	414	518	664	699	833	926	777	723	639	667	832	769	705
MR/PL92	352	349	456	460	531	597	734	731	553	558	634	570	544

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS

Source: own elaboration based on CSO data

Tabela 4. Przeciętne dochody własne w badanych grupach gmin w latach 2004-2015

Table 4. Average income of their own in the studied groups of municipalities in the years 2004-2015

Grupa gmin/ LAU 2 group	Dochody [zł na 1 mieszkańca]/Income [PLN per capita]												Średnia/ Average
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
OMW/WMA	1067	1175	1421	1634	1828	1777	1832	1912	2006	2201	2395	2489	1811
ZIT/ITI	1456	1594	1992	2243	2442	2351	2381	2493	2543	2852	3106	3118	2381
nie-OMW/ non-WMA	480	546	640	710	832	826	803	875	945	1006	1098	1177	828
WS/PL91	1008	1104	1351	1549	1713	1675	1705	1804	1885	2082	2241	2314	1702
MR/PL92	495	563	657	731	860	851	834	902	975	1035	1135	1221	855

Źródło: jak w tab. 3

Source: see tab. 3

W badanym okresie najwyższą dochodową samodzielność charakteryzowała gminy obszaru ZIT i wahała się przeciętnie od 34,1 do 39%. W gminach OMW samodzielność dochodowa wynosiła od 32,9% w 2012 roku do 35,3% w 2009 roku. W obszarze WS wartość tego wskaźnika kształtowała się na niższym poziomie – od 30,3% (lata 2010-2011) do 32,9% (2013 rok). W pozostałych obszarach wartości zawierały się w przedziale 19,8-23,7% (tab. 5).

Przeciętne wartości wskaźnika WSW w obszarach OMW, ZIT oraz WS wahały się w analizowanym czasie w przedziale 81,8-93,1%. Obszar niemetropolitarny oraz MR cechował, podobnie jak w przypadku dochodowej samodzielności gmin, znacznie niższy poziom samodzielności wydatkowej (tab. 6). Jak wynika z danych, zarówno WSD, jak i WSW, wykazywały tendencje malejące.

Wykorzystując obliczone wskaźniki oraz metodę wzorca rozwoju Hellwiga, skonstruowano ranking dla 279 badanych gmin. W klasie 1, o dobrej kondycji finansowej, znalazły się 32 gminy, w tym 26 jednostek OMW (18 ZIT) i 22 jednostki WS. W klasie o średniej sytuacji finansowej zdecydowanie dominowały gminy niemetropolitarne oraz położone w obszarze MR. Do klasy 3, o słabej kondycji finansowej, nie zakwalifikowała się żadna gmina z obszaru OMW – 10 należało do obszaru niemetropolitarnego. Słabą kondycją finansową charakteryzowała tylko 1 gmina w obszarze WS (9 w regionie MR). Ranking otworzyły dwie gminy wiejskie, należące do obszarów: OMW, ZIT i WS: Nadarzyn i Lesznowola. Natomiast na kolejnych miejscach znalazły się gminy oddalone od Warszawy: Słupno i Różan. Lokaty od 5 do 14 charakteryzowały ponownie obszary podwarszawskie (tab. 7).

Tabela 5. Przeciętne wartości wskaźnika samodzielności finansowej dochodowej (WSD) w badanych grupach gmin w latach 2004-2015

Table 5. Average value of the index of financial independence income (WSD) in the studied groups of municipalities 2004-2015

Grupa gmin/ LAU 2 group	Wskaźnik samodzielności finansowej dochodowej/Index of financial independence income [%]												Średnia/ Average
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
OMW/WMA	34,5	34,3	33,8	33,8	35,3	33,5	33,3	32,4	32,9	34,9	34,9	33,7	34,0
ZIT/ITI	39,0	38,3	38,5	37,7	38,0	35,6	35,2	34,9	34,1	37,2	37,8	34,8	36,8
nie-OMW/ non-WMA	22,6	22,5	21,8	21,9	23,1	22,4	19,9	19,8	20,5	21,6	22,7	22,7	21,8
WS/PL91	32,6	31,8	31,5	31,7	32,6	31,4	30,3	30,3	30,4	32,9	32,6	31,3	31,6
MR/PL92	23,1	23,2	22,4	22,4	23,7	22,9	20,6	20,3	21,2	22,1	23,3	23,3	22,4

Źródło: jak w tab. 3

Source: see tab. 3

Tabela 6. Przeciętne wartości wskaźnika samodzielności finansowej wydatkowej (WSW) w badanych grupach gmin w latach 2004-2015

Table 6. The average value of the index of financial independence expenditure (WSW) in the studied groups of municipalities 2004-2015

Grupa gmin/ LAU 2 group	Wskaźnik samodzielności finansowej wydatkowej/ Index of financial independence income expenditure [%]												Średnia/ Average
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
OMW/ WMA	90,0	86,6	82,9	84,1	88,2	87,3	84,6	83,3	83,9	85,6	84,8	82,8	85,3
ZIT/ITI	93,1	89,9	86,9	88,8	91,9	90,7	87,4	87,7	87,9	89,6	89,6	87,0	89,2
nie-OMW/ non-WMA	85,7	80,8	74,3	76,5	79,1	79,6	74,7	72,7	74,2	76,4	75,2	74,6	77,0
WS/PL91	90,2	85,9	81,8	83,6	87,6	87,1	83,2	83,3	83,4	85,6	84,0	82,3	84,8
MR/PL92	85,6	80,9	74,6	76,7	79,2	79,6	75,1	72,7	74,4	76,4	75,4	74,7	77,1

Źródło: jak w tab. 3

Source: see tab. 3

Tabela 7. Gminy z klas o dobrej i słabej kondycji finansowej według miary wzorca rozwoju Hellwiga
 Table 7. Commune of classes with good and poor financial condition by measuring the pattern of development Hellwig

Miejsce/ Position	Powiat/ LAU 1	Gmina/ LAU 2	Grupa gmin/LAU 2 group			Wartość miernika d_i / Value of d_i	Klasa/ Class
			OMW/ WMA	ZIT/ITI	WS/ PL91		
1.	pruszkowski	Nadarzyn (w)				0,912	1
2.	piaseczyński	Lesznowola (w)				0,801	1
3.	płocki	Słupno (w)				0,786	1
4.	makowski	Różan (m-w)				0,692	1
5.	pruszkowski	Michałowice (w)				0,686	1
6.	piaseczyński	Konstancin-Jeziorna (m-w)				0,640	1
7.	warszawski	Ożarów Mazowiecki (m-w)				0,628	1
8.	legionowski	Wieliszew (w)				0,603	1
9.	piaseczyński	Piaseczno (m-w)				0,586	1
10.	pruszkowski	Raszyn (w)				0,567	1
11.	warszawski	Izabelin (w)				0,563	1
12.	nowodworski	Czosnów (w)				0,559	1
13.	legionowski	Nieporęt (w)				0,557	1
14.	warszawski	Stare Babice (w)				0,554	1
15.	żyrardowski	Mszczonów (m-w)				0,546	1
16.	pruszkowski	Brwinów (m-w)				0,542	1
17.	warszawski	Błonie (m-w)				0,526	1
18.	kozienicki	Kozienice (m-w)				0,513	1
19.	sochaczewski	Teresin (w)				0,507	1
20.	grodziski	Żabia Wola (w)				0,498	1
21.	grodziski	Grodzisk Mazowiecki (m-w)				0,493	1
22.	piaseczyński	Tarczyn (m-w)				0,488	1
23.	płocki	Stara Biała (w)				0,476	1
24.	ostrołęcki	Rzekuń (w)				0,474	1
25.	warszawski	Kampinos (w)				0,467	1
26.	legionowski	Serock (m-w)				0,462	1
27.	otwocki	Wiązowna (w)				0,461	1
28.	żyrardowski	Radziejowice (w)				0,448	1
29.	warszawski	Łomianki (m-w)				0,437	1
30.	grójecki	Belsk Duży (w)				0,423	1
31.	grójecki	Grójec (m-w)				0,410	1
32.	piaseczyński	Góra Kalwaria (m-w)				0,392	1
...							...
270.	szydłowiecki	Jastrząb (w)				0,126	3
271.	białobrzecki	Radzanów (w)				0,125	3
272.	lipski	Rzecznów (w)				0,123	3
273.	zwoleński	Kazanów (w)				0,122	3
274.	pułtowski	Gzy (w)				0,121	3
275.	lipski	Sienno (w)				0,116	3
276.	mławski	Lipowiec Kościelny (w)				0,113	3
277.	mławski	Dzierzgowo (w)				0,108	3
278.	wołomiński	Poświętne (w)				0,096	3
279.	szydłowiecki	Mirów (w)				0,070	3

w – gmina wiejska/rural LAU 2 unit; m-w – gmina miejsko-wiejska/semi-urban LAU 2 unit; OMW – Obszar Metropolitalny Warszawy/ Warsaw Metropolitan Area; ZIT – obszar Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych/area of the Integrated Territorial Investment; WS – region Warszawski stołeczny wg Rozporządzenia KE/PL91 NUTS 2; – przynależność gminy do obszaru/if a LAU 2 unit belongs to an appropriate group

Źródło: obliczenia własne

Source: own study

Miejsca od 270 do 279 zajmowały gminy o słabej kondycji finansowej. Należały one niemal wyłącznie do obszaru niemetropolitalnego oraz MR, z wyjątkiem podwarszawskiej gminy Poświętne (WS), która pod względem kondycji finansowej znalazła się na przedostatnim miejscu w rankingu.

Wnioski

Jak wynika z analiz, w latach 2004-2015 najlepsza sytuacja finansowa charakteryzowała gminy obszaru ZIT. Na drugim miejscu znalazły się gminy OMW. Obszar nowotworzonego regionu NUTS 2 – WS – charakteryzował się niższymi przeciętnymi wartościami analizowanych wskaźników w porównaniu do grupy gmin OMW. Ranking gmin skonstruowany z wykorzystaniem metody wzorca rozwoju Hellwiga potwierdził wcześniejsze obserwacje. W klasie o dobrej kondycji finansowej przeważały jednostki OMW (w tym ZIT) i WS. Korzystne oddziaływanie sąsiedztwa Warszawy i położenie w strefie funkcjonalnej stolicy znajdowało także potwierdzenie w przypadku klasy gmin o słabej kondycji finansowej. Wyjątek stanowiła gmina wiejska Poświętne (powiat wołomiński), która została zaliczona do nowotworzonego regionu WS.

Literatura

- BFEiPR. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne metropolii warszawskiej. Warszawa: Biuro Funduszy Europejskich i Polityki Rozwoju, <http://omw.um.warszawa.pl>, dostęp: 29.12.2016.
- Drejerska Nina, Mariola Chrzanowska, Iwona Pomianek. 2014. *Strefa podmiejska Warszawy: wybrane zagadnienia*. Warszawa: Wydawnictwo SGGW.
- Dylewski Marek, Beata Filipiak, Małgorzata Gorzałczyńska-Koczkodaj. 2007. *Finanse samorządowe. Narzędzia, decyzje, procesy*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Dylewski Marek, Beata Filipiak, Małgorzata Gorzałczyńska-Koczkodaj. 2010. *Metody analityczne w działalności jednostek podsektora samorządowego*. Warszawa: Difin.
- GUS. Bank danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl>, dostęp: 29.12.2016.
- Hellwig Zdzisław. 1968. „Zastosowanie metody taksonomicznej do typologicznego podziału krajów ze względu na poziom rozwoju i strukturę kwalifikowanych kadr”. *Przegląd Statystyczny* 4: 307-328.
- Pomianek Iwona. 2010. „Poziom rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego”. *Acta Scientiarum Poloniarum. Oeconomia* 9 (3): 227-239.
- Rozporządzenie Komisji (UE) 2016/2066 z dn. 21 listopada 2016 r. zmieniające załączniki do rozporządzenia (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS). Dz.Urz. UE L 322 z 29.11.2016, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32016R2066>, dostęp: 29.12.2016.
- Stanny Monika. 2013. *Przestrzenne zróżnicowanie rozwoju obszarów wiejskich w Polsce. Problemy Rozwoju Wsi i Rolnictwa*. Warszawa: IRWiR PAN.
- Strategia Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030. Warszawa: Biuro Funduszy Europejskich i Polityki Rozwoju, <http://omw.um.warszawa.pl/programowanie-rozwoju-obszaru-metropolitalnego-warszawy-strategia-rozwoju-obszaru-metropolitalnego-warszawy-do-roku-2030>, dostęp: 10.10.2016.

Summary

The aim of the paper was to evaluate financial condition of rural and semi-urban LAU 2 units in the Warsaw Metropolitan Area, the area of Integrated Territorial Investment and new regions (PL91 and PL92 NUTS 2 units) in the light of the concept of division of Mazowieckie province since 2018. In the year 2004-2015 the best financial situation was observed in the ITI units. The WMA and PL91 region were characterized by relatively lower values of the analysed indicators. The ranking constructed using Hellwig method of development pattern, confirmed earlier observations.

Adres do korespondencji
dr inż. Iwona Pomianek
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Wydział Nauk Ekonomicznych
ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa
e-mail: iwona_pomianek@sggw.pl